

LIIKENNEVALIOKUNNAN MIETINTÖ 10/2002 vp

Hallituksen esitys väylämaksulaiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 3 päivänä huhtikuuta 2002 lähettänyt liikennevaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen väylämaksulaiksi (HE 38/2002 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- merenkulkuneuvos Raimo Kurki ja hallituserineuvos Aila Salminen, liikenne- ja viestintäministeriö
- tulliveropäällikkö Marko Koski ja tullisihteerij Kaj Sundström, Tullihallitus

- hallituksen jäsen Hannu Lukkari, Luotsiliitto
- toimitusjohtaja Mikael Ahlgren ja rahtaaaja Veikko Heino, Suomen Laivameklariliitto
- liittosihteeri Erkki Ukkonen, Suomen Merimies-Unioni ry
- toimitusjohtaja Matti Aura, Suomen Satamaliitto
- kuljetustaloudellinen asiamies Mikko Melasniemi, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto TT
- toimitusjohtaja Olof Widén, Rahtialusyhdistys.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi väylämaksulaki, jolla kumottaisiin nykyinen väylämaksulaki.

Ehdotetulla lailla korjattaisiin väylämaksun kantamisessa ilmenneitä epäkohtia. Väylämaksun maksuperusteita ei ehdoteta muutettaviksi.

Keskeisenä uudistuksena valvonnan parantamisen kannalta olisi jäämaksuluokkatodistusten muuttaminen määräaikaisiksi. Samalla jäämaksuluokkatodistuksen nimi muutettaisiin jääluokkatodistukseksi. Myös todistuslomake uudistettaisiin niin, että siinä yksilöidään jääluokan vahvistamisen perusteena olevat asiakirjat. Tällöin aluksen saapuessa myöhemmin Suomeen voi-

daan jääluokkatodistusta aluksen voimassa oleviin asiakirjoihin vertaamalla todeta, onko alus edelleen oikeutettu todistuksessa vahvistettuun jääluokkaan.

Valtuudet lakia alemmanasteisten säännösten antamiseen muutettaisiin perustuslain vaatimusten mukaisiksi, ja osa voimassa olevassa väylämaksuasetuksessa olevista säännöksistä sekä osa Merenkululaitoksen aluksen jäämaksuluokkaa koskevista määräyksistä otettaisiin ehdotettuun lakiin.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Valiokunta katsoo, että hallituksen esitys parantaa teknisesti väylämaksujen perintäjärjestelmää ja saattaa väylämaksujärjestelmän uuden perustuslain vaatimuksia vastaavaksi. Laissa ei muuteta väylämaksuperusteita. Hallituksen esitys pohjautuu Tullihallituksen 27.12.2000 asettaman ns. väylämaksutyöryhmän muistioon. Työryhmän tehtävänä oli selvittää Merenkulkuhallituksen kanssa väylämaksun kannossa ilmenneiden epäkohtien korjaamiseksi tarvittavia menettelymuutoksia sekä valmistella liikenne- ja viestintäministeriölle luovutettaviksi lainsäädännölliset ehdotukset väylämaksulain (1028/1980) ja väylämaksuasetuksen (1016/1983) muuttamiseksi. Työryhmä ei ehdottanut muutoksia väylämaksuperusteisiin. Eräänä keskeisimpänä säännösmuutoksena työryhmä esitti, että jääluokkatodistusten voimassaoloaika rajataan laissa siten, että todistus on voimassa enintään aluksen luokitustodistuksen voimassaoloajan.

Asiantuntijakuulemisessa valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että eräiden maiden aluksilla on mahdollisuus saada asiakirjoja, joissa tiedot aluksen konetehosta poikkeavat toisistaan. Esimerkiksi miehitystodistuksessa rajoitetaan konetehoa pienemmän miehityksen saamiseksi. Kun samaan alukseen haetaan jäämaksuluokkatodistus, näytetään konevalmistajan myyntivaiheessa ilmoittamat konetehot.

Valiokunta kiinnittää huomiota asetusluonnoksen 4 §:n kohtaan, jossa laivanisäntä veloitetaan mm. antamaan merenkululaitoksen määräämälle tarkastajalle virallinen todistus tai päällikön kirjallinen ilmoitus aluksen kantavuudesta. Esitettyyn tekstimuotoon sisältyy riski, jos aluksen kantavuudesta ei ole virallista asiakirjaa. Valiokunta ei pidä mahdollisena, että täl-

löin voitaisiin hyväksyä päällikön antama kirjallinen ilmoitus aluksen kantavuudesta. Kyseinen ilmoitus saattaa sisältää varustamon edun mukaisen mahdollisuuden alentaa kustannuksia kovassa kilpailutilanteessa. Sen vuoksi valiokunta pitää välttämättömänä asetusluonnoksen 4 §:n 6 kohdan muuttamista niin, että vain virallinen todistus aluksen kantavuudesta hyväksytään.

Valiokunta katsoo, että hallituksen esityksessä ehdotetut muutokset ovat askel oikeaan suuntaan, mutta katsoo samalla, että sääntelyä tulisi tarkistaa laajemmin siten, että mahdollisuus keinotteluun konetehon kanssa eliminoidaan. Konetehon pitää olla sama aluksen kaikissa asiakirjoissa. Valiokunta tiedostaa, että on hankalaa vaikuttaa toisen valtion hallintokäytäntöön, mutta katsoo, että pitäisi ainakin luoda selkeät säännöt, miten konetehoa määritellään ja tarkistetaan, kun jäämaksuluokkatodistuksia myönnetään. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa hyväksyttäväksi lausuman, jossa edellytetään hallituksen olevan aloitteellinen Euroopan unionissa ja kansainvälisissä järjestöissä, jotta poistettaisiin varustamoiden mahdollisuudet keinotella erilaisin alusten konetehoa ilmoittavin todistuksin. Siinä tapauksessa, että yhtenäisiä kansainvälisiä menettelysääntöjä ei saada aikaan, Suomen tulee pitää huolta omista kansallisista eduistaan maksupolitiikassa (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Yksityiskohtaiset perustelut

28 §. Nykyään voimassaolevan väylämaksuasetuksen 10 § nojalla merenkululaitoksella on mahdollisuus antaa väylämaksualennus kauttakulkuliikenteen edistämiseksi. Mahdollisuus maksualennukseen on voimassa tämän vuoden loppuun. Sinänsä kokemukset väylämaksualennuksesta kauttakulkuliikenteelle ovat olleet myönteisiä, ja sen avulla on saatu Suomen satamiin kauttakulkuliikennettä, joka muuten olisi ohjautunut muille reiteille. Väylämaksualennus on täten lisännyt valtion väylämaksutuloja.

Hallituksen esitykseen ei ole sisällytetty tätä kauttakulkuliikenteen alennusmahdollisuutta, vaan esityksen perustelujen mukaan tästä on tarkoitus tehdä esitys myöhäisemmässä vaiheessa. Väylämaksulakiesitys on luonteeltaan tekninen, eikä se sinänsä muuta väylämaksun perusteita. Siksi valiokunta on katsonut, että kyseiseen lakiin tulisi sisällyttää myös mahdollisuus myöntää väylämaksuvapautus kauttakulkuliikenteelle. Asiantuntijakuulemisessa valtioneuvoston edustajat ovat ilmoittaneet, etteivät he vastusta kyseistä muutosta. Tämän vuoksi valiokunta on tehnyt vastaavan muutoksen pykälän muotoiluun, joka mahdollistaa väylämaksuvapautuksen myöntämisen kauttakulkuliikenteelle.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikennevaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 28 § muutettuna seuraavasti sekä

että hyväksytään yksi lausuma (valiokunnan lausumaehdotus).

28 §

Maksunhuojennus

Merenkululaitos voi kirjallisesta hakemuksesta yksittäistapauksessa myöntää alennuksen väylämaksusta tai vapautuksen väylämaksun suorittamisesta taikka määrätä jo suoritettua väylämaksun tai osan siitä palautettavaksi, jos:

1) matkailun, *rannikko- tai kauttakulkuliikenteen* edistämiseen liittyvät näkökohdat tai Suomen ulkomaankaupan edistämiseen liittyvät painavat syyt sitä vaativat; taikka

(2 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy Euroopan unionissa ja kansainvälisissä järjestöissä toimenpiteisiin, joiden tavoitteena on poistaa varustamoiden mahdollisuudet keinotella erilaisin alusten konetehoa ilmoittavin todistuksin. Siinä tapauksessa, että yhtenäisiä kansainvälisiä menettelysääntöjä ei saada aikaan, Suomen tulee pitää huolta omista kansallisista eduistaan maksupolitiikassa.

Helsingissä 5 päivänä kesäkuuta 2002

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Erkki Pulliainen /vihr	Raimo Mähönen /sd
vpj.	Annika Lapintie /vas	Tero Mölsä /kesk
jäs.	Klaus Bremer /r	Markku Rossi /kesk
	Jyri Häkämies /kok	Ismo Seivästö /kd
	Erkki Kanerva /sd	Timo Seppälä /kok
	Saara Karhu /sd	Harry Wallin /sd
	Marjukka Karttunen /kok	Lasse Virén /kok
	Risto Kuisma /sd (osittain)	Raimo Vistbacka /ps.
	Eero Lämsä /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker.